

fardar, enfardegar, enfardell, enfardellar, V. *farcell* (i *farda*) *Enfardissar*, V. *farda* (cf. *FARCELL, far-dell*)

Enfarenat, sembla haver-hi malentès d'*AlcM*, car el suposat **enferonat* deu ser una invenció ad hoc per a aqueixa etimologia, i el prov. *enferunat* és derivat de *ferum* (amb -m > rodanès -n, per tant sense cap relació amb això); el mot significa 'atrafegat, enfeinat' i ve de *farena*=*fa(z)ena/feina*, V. *FER*

ENFARFEGAR, 'omplir excessivament, carregar massa', mot usat sobretot en la forma peculiar del català oriental, que en el dialecte occidental és *enforfogar*, i en valencià *enforfoguir*; de formació poc estudiada, i d'origen no ben segur, però és probable que surti d'*enfr-afegar, enfr-afogar*, formats amb *OFEGAR* i les seves variants (*afegar, afogar*) i amb l'antiga preposició *enfre* 'entre, entremig' (del ll. *INFRA*), com si diguéssim 'entre-ofegar'. □ 1.ª doc.: *enforfoguit*, 20 val., 1840; *enfarfegar*, 1864.

Sense documentació literària antiga i no recollit pels nostres vells lexicògrafs, car no figura encara ni en la 1.ª ed. de Lab. (1839), si bé hi fou afegit en la 2.ª ed. (1864) definint-lo «omplir massa i desordenadament; *sobrecargar, recargar*; onus nimium imponere»; perquè ja per aquell temps començava l'ús copios que n'han fet els millors escriptors. Potser la primera dada és de Pitarra: «tots dos eran tartamuts, / que parlant s'enfarfagavan / --- s'esplicavan --- fent embuts ---».1

Des de llavors els matisos que coloreixen el significat fonamental es podrien mirar com decantant-se cap a un doble vessant: d'una banda l'embaràs, l'embús, que sense arribar a obstrucció, s'ocasiona en una replecio excessiva; d'altra banda el matís més divulgat de sobrecarrega, de simple excés en l'ompliment, en l'adornament, en l'acumulació de coses accessorïes o sobreposades. D'aquell primer ve l'aplicació al parlar, que tenim en els versets de Pitarra. Però això pot condicionar tota mena de nocions, encara que sovint sigui el parlar: «aixís que'm ficava al llit, tot just afinaava les últimes paraules *enfarfegades* de la oració que un hom resa», *EmVilanova (Plorant i Rient, 197.6)*; «els cavalls --- sa ufana era la tapadora que cobria el brom o l'asma; prou que s'endevinava per los cedenys i candelas que els hi foradaven lo coll de part a part, a l'objecte de produir fonts de supuració per a desguassar les *enfarfegades* entranyes», *MVayreda (Carlinada, ix, 143)*; «pensa en els arbres despullats de l'hivern, fixa't en les tiges *enfarfegades* de saba a la primavera», carta de Coromines a la promesa (28-ix-1900).

Més abundosos ragen els testimonis cap a l'altre vessant: «L'empregué en descriure les dues senyores que més li havian cridat l'atenció per llurs figures y *enfarfegat* vestir», *NOLLER (Vilaniu, 104)*; «va aprofitar el lleure --- per *enfarfegar* el manuscrit d'un raig de notes, deduïdes d'una mena d'escoli marginal, que de sobte se li havia acudit, i que s'enclôia en

aquestes paraules: I la mort?», *Coromines (Silèn, § 12, 153)*; «El Saló --- rebia la llum d'un balcó *enfarfegat* de cortinatges i estors ---», id. (*Pigmalió, § 4, 71*); «les fantosioses biografies del Mestre, *enfarfegades* d'un inflat lirisme», id. (*Pep de la Tenora, O. C., 1195.10*). Però deixem la il·lustració (ja prou abundosa literàriament) per completar-la a major satisfacció de l'aspecte lingüístic, amb les cites que en daré encara sobre *enfarfec*, i abordem ja la qüestió etimològica.

Hi havia una explicació suggestiva, seductora, i no pas inconvincent, que duia jo de cap des dels meus anys joves. Puix que els romanistes han trobat que al ll. *BARBA*, corresponia (en forma ben esperable si tenim present que és prolongació de l'indo-eur. comú *BHARDHĀ*) la forma *FARFA* en els altres llenguatges itàlics, i puix que fins i tot sembla haver-se perpetuat en algun parlar romànic d'Itàlia,² podríem suposar que el nostre mot n'era un derivat **INFARFIGARE*, si pensem que a l'home de barbes no xollades se li *enfarfega* el menjar amb el mostatxam, se li embromen les barbes de sopes, i que a la persona de parlar *enfarfegat* se li oeixen els mots com al qui rondina (al. *in den Bart brummen*) o que només mormola o barboteja les frases (al. *im Barte murmeln*).

Si algú es manifestés escèptic sobre la versemblança que una romanalla umbro-sabèlica hagi deixat descendència en cat., quan només se li han trobat supervivències (potser no ben segures) en les regions d'Itàlia endins (on és més natural de trobar-ne), encara ens quedaria l'escapada de fer al sorotàptic rellevar l'osco-umbre, car justament hem d'esperar que el nom indo-europeu de la barba (rus *borodá*, lit. *bàrda*, ags. *beard*, etc.) tingués *r-* en la llengua del poble de les urnes, i no podem recusar la possibilitat (ja ben discutible) que també la *-DH-* interna s'hi convertís en *-F-* (sigui per fonètica normal, com en itàlic, o bé cooperant-hi la «dilació» consonàntica).

Anys ha que em decanto a reconèixer que aquesta idea, tot semblant-nos seductora, és ben poc convincent. Un verb purament català (i encara tan localitzat dins la llengua, i d'aparició moderna) partint d'un substantiu no documentat en romànic (bé es pot dir que en cap llengua romànica), i formant-se amb un sufix verbal *-ICARE, -egar*, que no és dels sempre productius, és una pensada que ningú pot deixar d'acollir amb desconfiança. L'existència de variants catalanes que s'hi oposen obliga, però, a descartar la idea definitivament.

AlcM s'ho agafa pel costat fàcil: *enfarfegar* seria una «onomatopeia». Però si allà hem deixat l'audaç rebuscament, aquí ens abandonem a la laxa i acomodatícia superficialitat. Afegim-hi un poc de grandiloqüència, parlant a gran bocades, de «un radical *farf-*», i la recepta podrà semblar ben cuinada. Però el lector crític, que no sap enlloc un repertori de semblants radicals, demana proves semàntiques: un *FARF-*, si és onomatopeia, hauria d'expressar sons o sorolls: ¿per quins cinc sous la noció bàsica d'omplir d'adornaments, d'accessoris' que, amb la seva temperada sobrietat, constatà Fabra a la base d'*enfarfegar*? Per a